

Εισαγωγή στην πληροφορική και τις εφαρμογές της

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

Website: microdev.gr

Επιστημονικές Εκδόσεις
ΤΖΙΟΛΑ

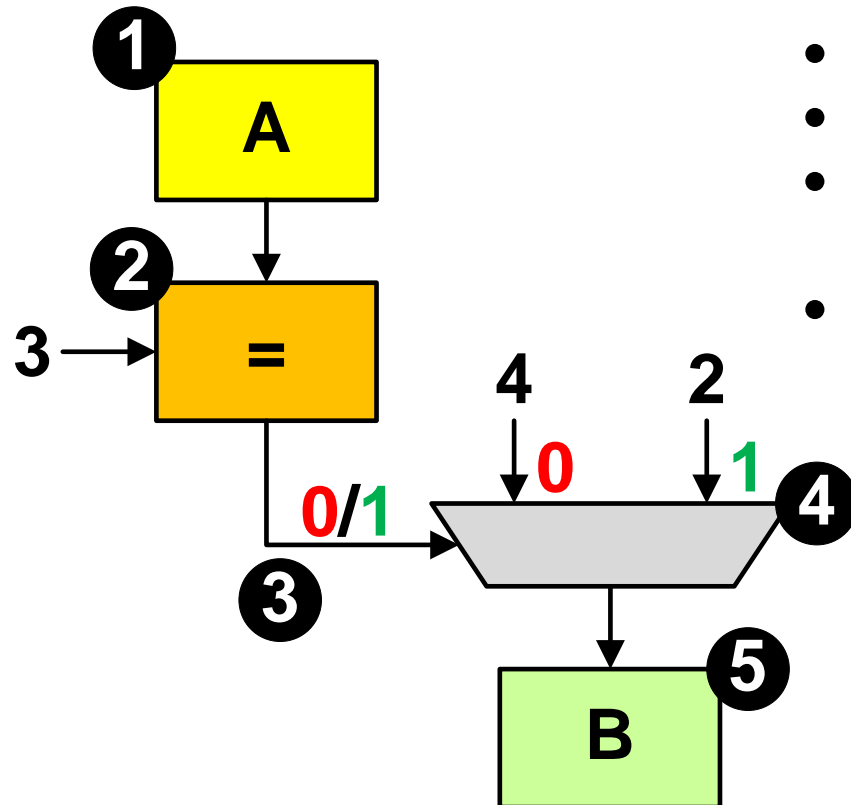
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Λογικά ψηφιακά κυκλώματα

Η βασική ιδέα που κρύβεται πίσω από τη «λογική» της υλοποίησης Ψηφιακό κύκλωμα που «εκτελεί» μια συγκεκριμένη εντολή

IF A=3 THEN B=2 ELSE B=4

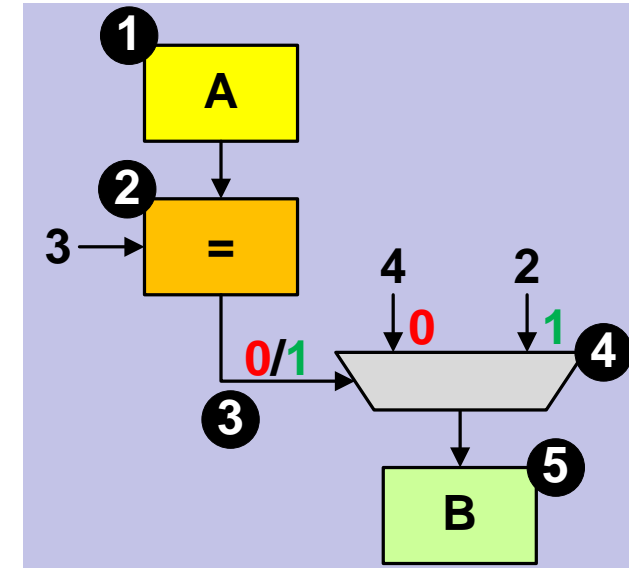
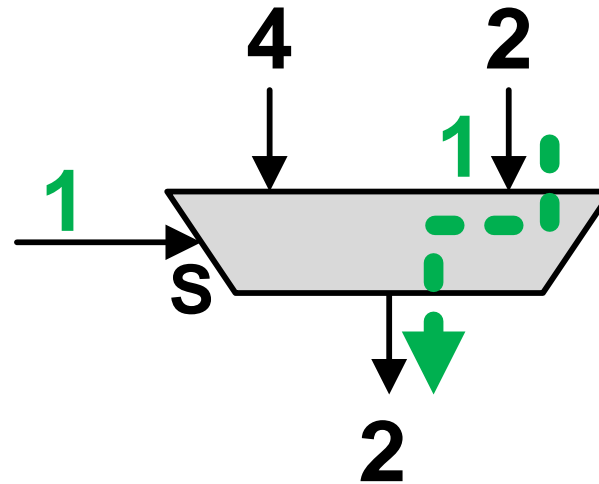
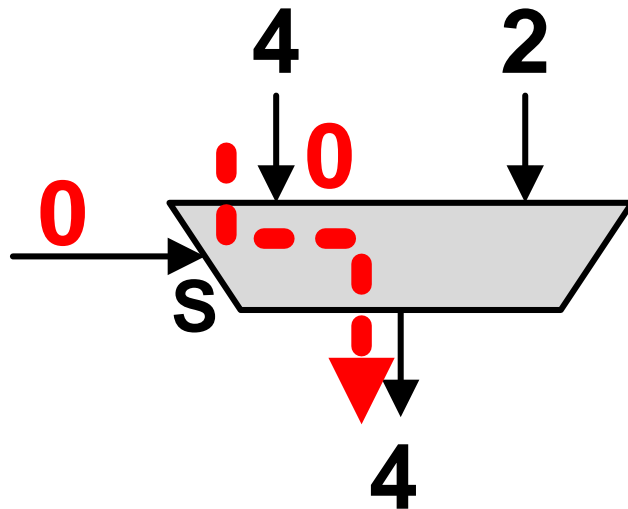
- αποθηκευμένο περιεχόμενο μεταβλητής A (συστατικό 1)
- μονάδα ελέγχου ισότητας (συστατικό 2)
- μονάδα ελέγχου της πηγής-τιμή (συστατικό 4) για ενημέρωση περιεχομένου της μεταβλητής B
- αποθηκευμένο περιεχόμενο μεταβλητής B (συστατικό 5)

Λειτουργία μονάδας επιλογής (πολυπλέκτης)

Ψηφιακό κύκλωμα που «εκτελεί» μια συγκεκριμένη εντολή

$A \neq 3 \Rightarrow S=0, B=4$

$A = 3 \Rightarrow S=1, B=2$

Λογικές πράξεις και εκφράσεις (1)

Αν P = λογική έκφραση

τότε P = αληθής (True) ή Ψευδής (False)

Δεχόμενου ότι το 0 αντιστοιχεί στο False και το 1 στο True, τότε $P=0$ ή $P=1$.

Λογικές πράξεις και εκφράσεις (2)

Παράδειγμα λογικής έκφρασης

P = έχω χρόνο ΚΑΙ καταστήματα ανοιχτά

Αν αντιστοιχίσουμε τον όρο «έχω χρόνο» με το A και τον όρο «καταστήματα ανοιχτά» με το B, τότε το P θα γίνει

P = A ΚΑΙ B

Τα A και B με τη σειρά τους, θα είναι και αυτά True ή False, δηλαδή

A=0 ή 1 και B=0 ή 1

Όταν **A=0**, τότε ο όρος «έχω χρόνο» είναι False, πρακτικά δηλαδή, ΔΕΝ ΕΧΩ ΧΡΟΝΟ

Όταν **A=1**, τότε ο όρος «έχω χρόνο» είναι True, πρακτικά δηλαδή, ΕΧΩ ΧΡΟΝΟ

και

Όταν **B=0**, τότε ο όρος «καταστήματα ανοιχτά» είναι False, πρακτικά δηλαδή, ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΧΤΑ

Όταν **B=1**, τότε ο όρος «καταστήματα ανοιχτά» είναι True, πρακτικά δηλαδή, ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΧΤΑ

Λογικές πράξεις και εκφράσεις (3)

Ποιοι είναι οι δυνατοί συνδυασμοί των A, B και ποια η αντίστοιχη τιμή του P;

A	B	P
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

Λογικό ΚΑΙ

($P = A \text{ ΚΑΙ } B$)

είναι True μόνο αν και οι δύο όροι είναι True

Λογικές πράξεις και εκφράσεις (4)

Στοιχειώδεις λογικές πράξεις

- Λογικό NOT
- Λογικό AND
- Λογικό OR

Παράδειγμα λογικού NOT

NOT A $\rightarrow$ αντίστροφη κατάσταση του A
Αν A=0, τότε NOT A=1 και αν A=1, τότε NOT A=0.

$P = \text{NOT } A \rightarrow$ [άλγεβρα Boole] $\rightarrow P = \bar{A}$ ή $P = \bar{A}$

Παράδειγμα λογικού AND

A AND B $\rightarrow$ [άλγεβρα Boole] $\rightarrow P = A \cdot B$

Παράδειγμα λογικού OR

$P = A \text{ OR } B \rightarrow$ [άλγεβρα Boole] $\rightarrow$ γράφεται $P = A + B$

A	B	P=A+B
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	1

Εφαρμογή (1)

Απόδοση υπολογιστή

Λογική πρόταση 1 (Π1): η απόδοση του υπολογιστή είναι ικανοποιητική μόνο αν ο υπολογιστής **λειτουργεί 5 ώρες** **ΚΑΙ** η θερμοκρασία του μικροεπεξεργαστή **είναι 43 βαθμοί κελσίου**

Ψευδής (περίπτωση 1): Αν ο υπολογιστής **ΔΕΝ λειτουργεί** 5 ώρες **ΚΑΙ** η θερμοκρασία **ΔΕΝ είναι** 43 βαθμοί κελσίου

Ψευδής περίπτωση 2): Αν ο υπολογιστής **ΔΕΝ λειτουργεί** 5 ώρες **ΚΑΙ** η θερμοκρασία **είναι** 43 βαθμοί κελσίου

Ψευδής (περίπτωση 3): Αν ο υπολογιστής **λειτουργεί** 5 ώρες **ΚΑΙ** η θερμοκρασία **ΔΕΝ είναι** 43 βαθμοί κελσίου

Αληθής (περίπτωση 4): Αν ο υπολογιστής **λειτουργεί** 5 ώρες **ΚΑΙ** η θερμοκρασία **είναι** 43 βαθμοί κελσίου

Εφαρμογή (2)

Απόδοση υπολογιστή

Λογική πρόταση 1 (Π1): η απόδοση του υπολογιστή είναι ικανοποιητική μόνο αν ο υπολογιστής **λειτουργεί 5 ώρες** **ΚΑΙ** η θερμοκρασία του μικροεπεξεργαστή **είναι 43 βαθμοί** κελσίου

Λογικές προτάσεις και στάθμες	
Λογική πρόταση	Λογική στάθμη (κατάσταση)
Ο υπολογιστής ΔΕΝ λειτουργεί 5 ώρες	0
Ο υπολογιστής λειτουργεί 5 ώρες	1
Η θερμοκρασία ΔΕΝ είναι 43 βαθμοί	0
Η θερμοκρασία είναι 43 βαθμοί	1

Λογικές καταστάσεις για την πρόταση 1 (Π1)			
A	B	Πρόταση Π1	Χαρακτηρισμός
0	0	0	Ψευδής
0	1	0	Ψευδής
1	0	0	Ψευδής
1	1	1	Αληθής

Εφαρμογή (3)

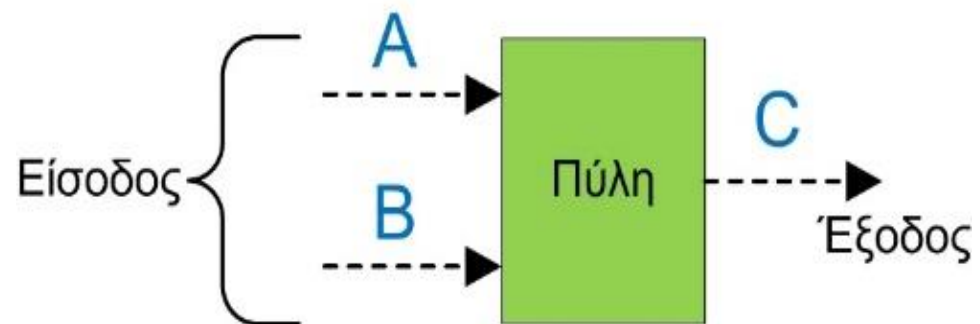
Μελετήστε την εφαρμογή 5.2 του βιβλίου

(Ροή αέρα στον υπολογιστή)

Λογικές πύλες (1)

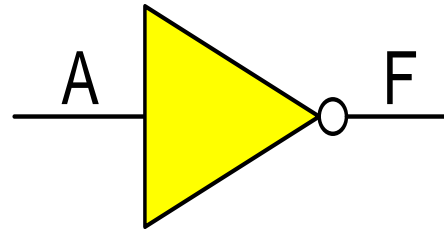
Υλοποίηση λογικών πράξεων

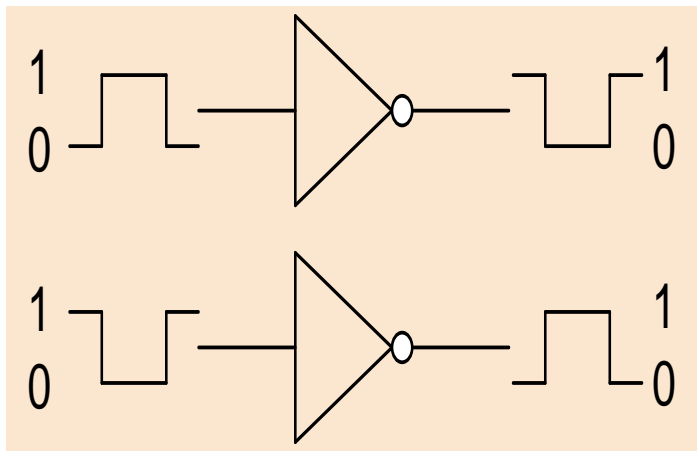
Γενικό διάγραμμα πύλης

Λογικές πύλες (2)

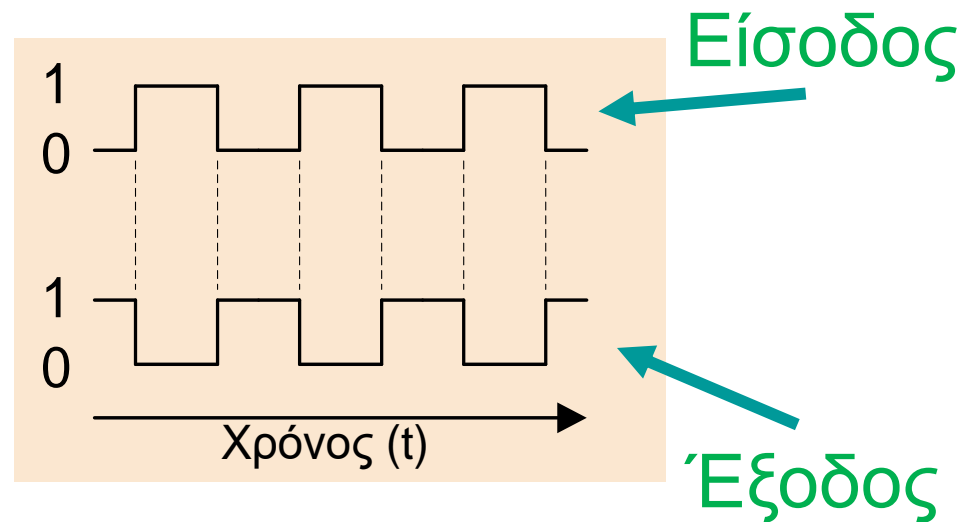
Η πύλη NOT – Αντιστροφέας

Πίνακας αληθείας της πύλης NOT	
Είσοδος (A)	Έξοδος (F)
0	1
1	0

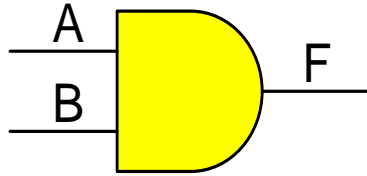

Λειτουργία

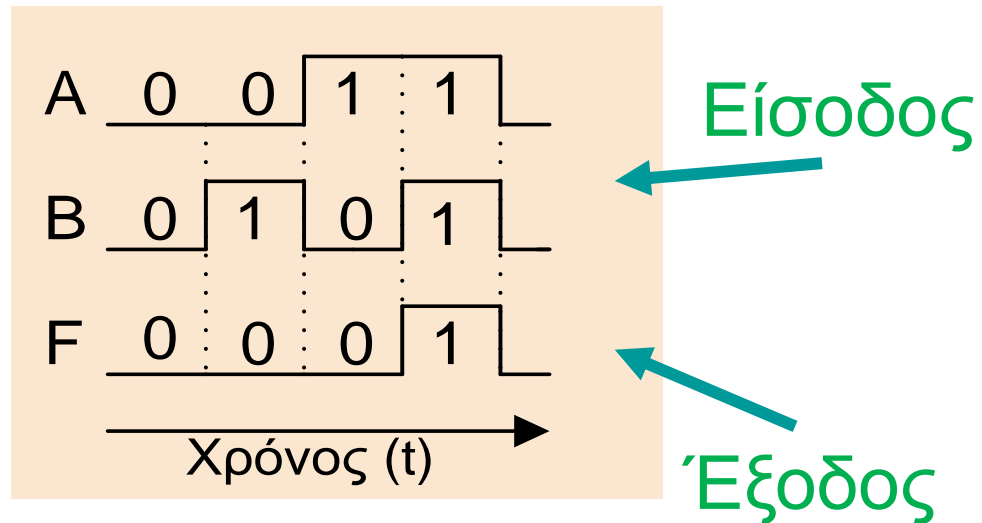

Λογικές πύλες (3)

Η πύλη AND

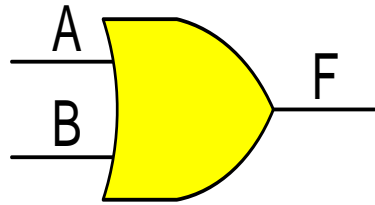

Πίνακας αληθείας πύλης AND		
Είσοδος		Έξοδος
A	B	F
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

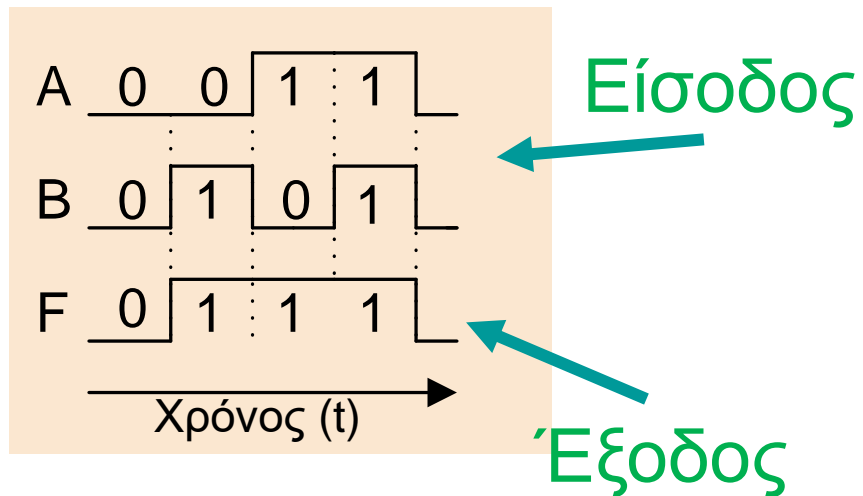

Λογικές πύλες (4)

Η πύλη OR

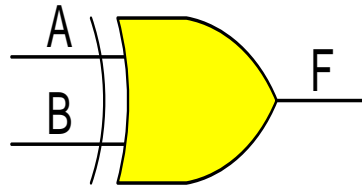

Πίνακας αληθείας πύλης OR		
Είσοδος		Έξοδος
A	B	F
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	1

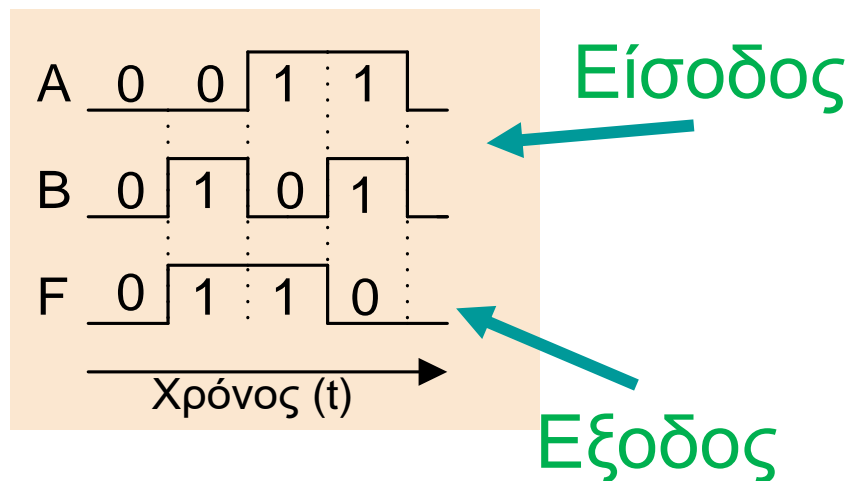

Σύνθεση νέων πυλών

Η πύλη XOR

Πίνακας αληθείας πύλης XOR		
Είσοδος		Έξοδος
A	B	F
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

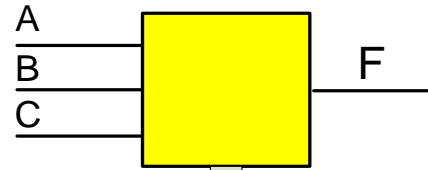

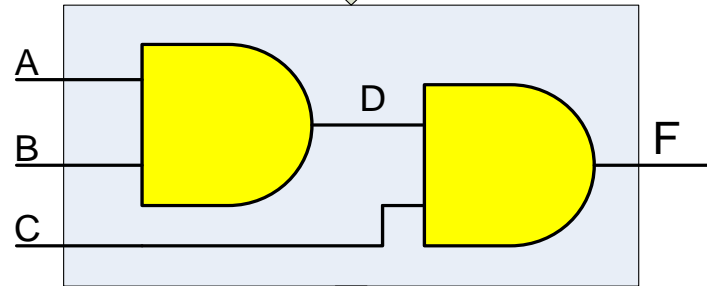
Πύλες με περισσότερες εισόδους

Σύνθεση μιας πύλης AND τριών εισόδων

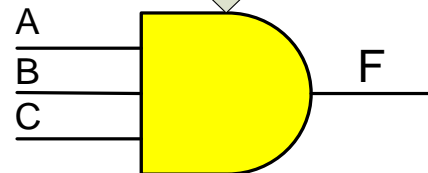
Βήμα 1

Βήμα 2

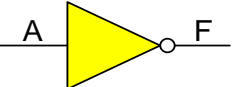
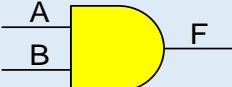
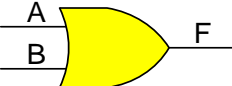
Βήμα 3

Άλγεβρα Boole

Συμβολισμός με την άλγεβρα Boole

Συμβολισμός με την άλγεβρα Boole		
Λογική πύλη	Περιγραφή	Έκφραση άλγεβρας Boole
	$F = \text{NOT } A$	$F = \bar{A}$
	$F = A \text{ AND } B$	$F = A \cdot B$ ή $F = AB$
	$F = A \text{ OR } B$	$F = A + B$

Άλγεβρα Boole

Κανόνες και ιδιότητες της άλγεβρας Boole

- **Αντιμεταθετικότητα.** AND $\rightarrow AB = BA$, OR $\rightarrow A+B = B+A$
- **Προσεταιριστικότητα.** AND $\rightarrow (AB)C = A(BC)$, OR $\rightarrow (A+B)+C=A+(B+C)$
- **Επιμεριστικότητα.** $A(B+C) = (AB)+(AC)$ και $A+(BC) = (A+B) (A+C)$
- **Απορροφητικό στοιχείο.** $(A+B)A = A$ και $(AB)+A=A$
- **Συμπλήρωμα.** $AA' = 0$ και $A+A' = 1$
- **Ουδέτερο στοιχείο.** $A+0=A$, $A1=A$ (ή $A \cdot 1=A$).

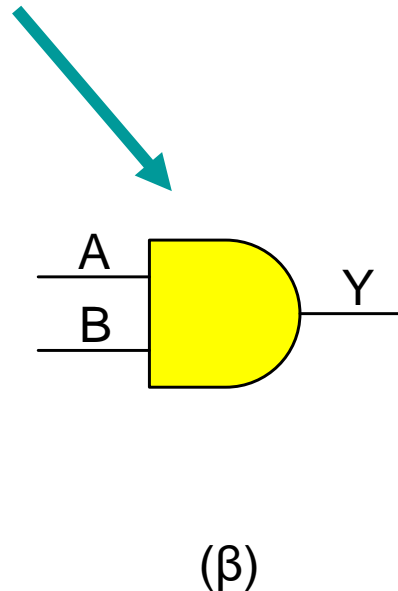
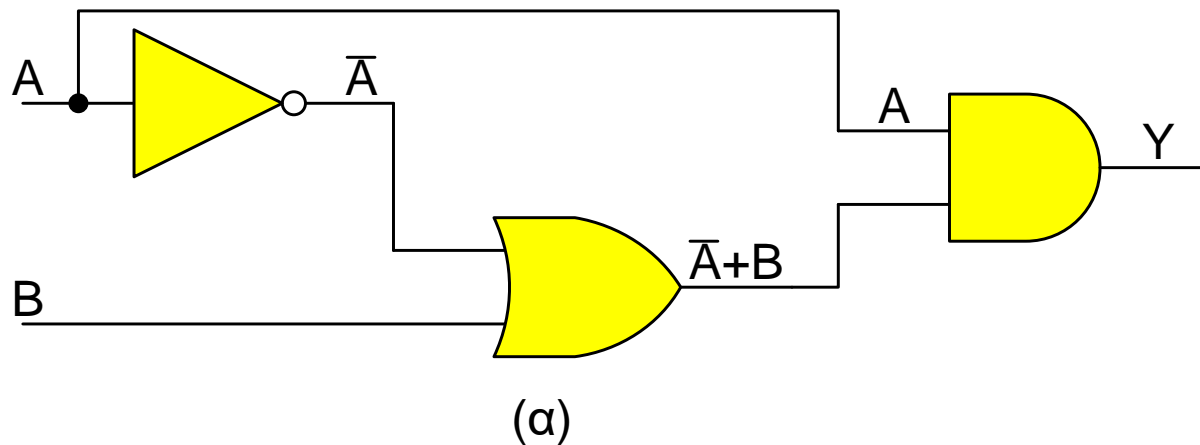
Άλγεβρα Boole

Απλοποίηση με την άλγεβρα Boole

$$Y = A(\bar{A} + B)$$

Απλοποίηση

$$Y = A(\bar{A} + B) = A\bar{A} + AB = 0 + AB = AB$$

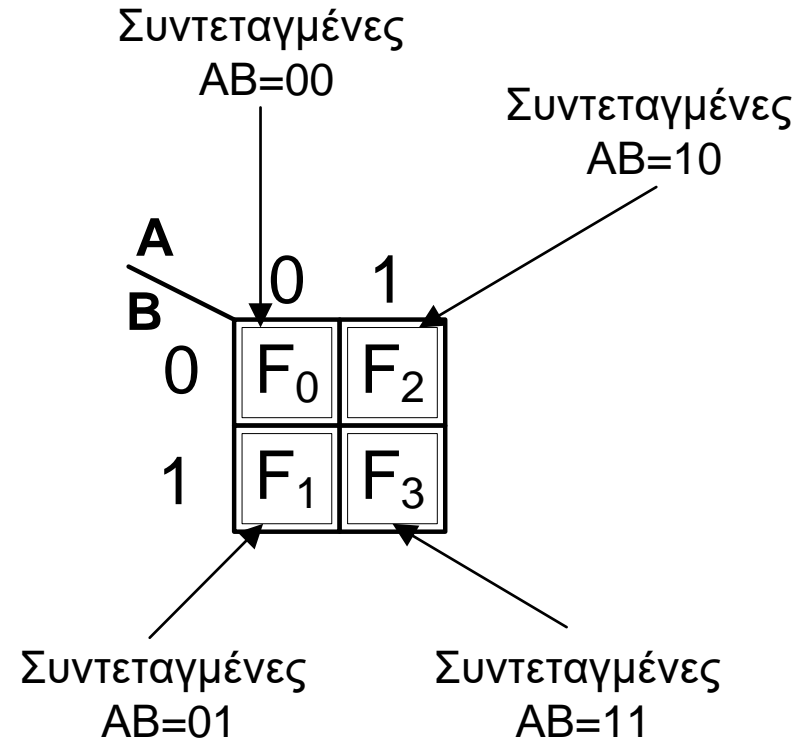
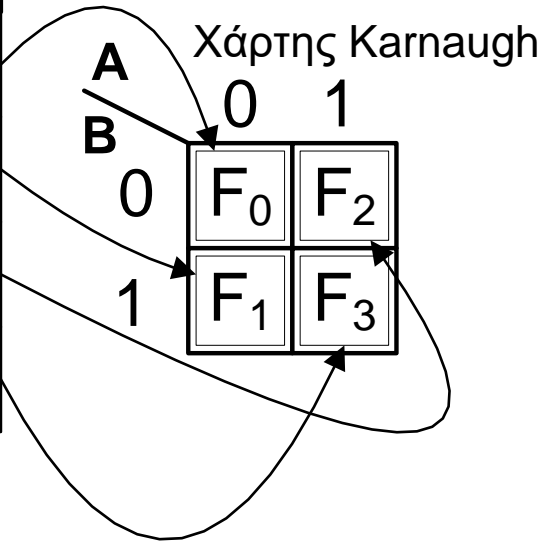

Άλγεβρα Boole

Απλοποίηση με χαρτογράφηση (1)

Πίνακας αληθείας

A	B	F
0	0	F ₀
0	1	F ₁
1	0	F ₂
1	1	F ₃

Άλγεβρα Boole

Απλοποίηση με χαρτογράφηση (2)

A	B	C	D	F
0	0	0	0	0
0	0	0	1	0
0	0	1	0	0
0	0	1	1	0
0	1	0	0	0
0	1	0	1	1
0	1	1	0	0
0	1	1	1	1
1	0	0	0	0
1	0	0	1	0
1	0	1	0	0
1	0	1	1	0
1	1	0	0	0
1	1	0	1	1
1	1	1	0	0
1	1	1	1	1

$$F = \bar{A}B\bar{C}D$$

$$F = \bar{A}BCD$$

$$F = AB\bar{C}D$$

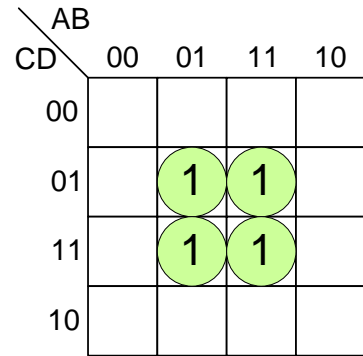
$$F = ABCD$$

AB \ CD	00	01	11	10
00				
01		1	1	
11		1	1	
10				

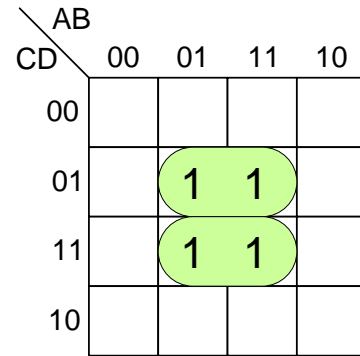

Άλγεβρα Boole

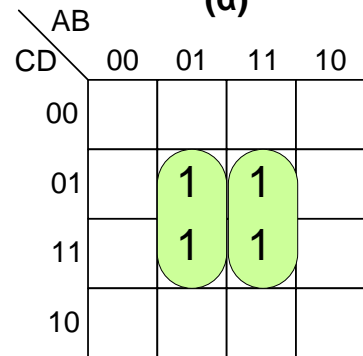
Απλοποίηση με χαρτογράφηση (3) – τρόποι ομαδοποίησης

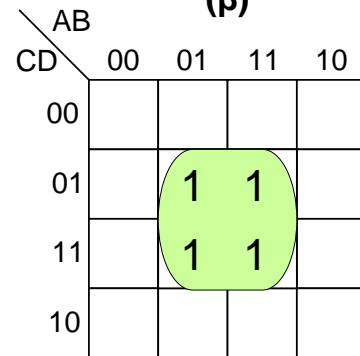
(α)

(β)

(γ)

(δ)

Αποτελεσματικότητα ομαδοποίησης στο χάρτη Karnaugh

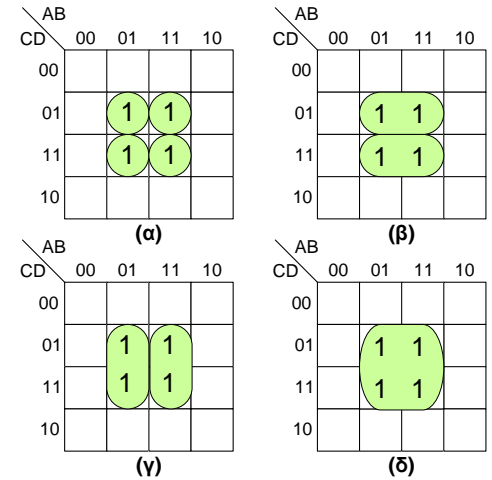
Αρχική έκφραση $F = \bar{A}\bar{B}\bar{C}D + \bar{A}BCD + A\bar{B}\bar{C}D + ABCD$

Περίπτωση	Πλήθος ομάδων	Απλοποιημένη έκφραση
(α)	4	$F = \bar{A}\bar{B}\bar{C}D + \bar{A}BCD + A\bar{B}\bar{C}D + ABCD$
(β)	2	$F = B\bar{C}D + BCD$
(γ)	2	$F = \bar{A}BD + ABD$
(δ)	1	$F = BD$

Άλγεβρα Boole

Απλοποίηση με χαρτογράφηση (4) – μερικοί κανόνες

- Ομαδοποιούμε όσους περισσότερους άσσους μπορούμε
- Όσο μεγαλύτερες και λιγότερες ομάδες έχουμε, τόσο πιο απλή θα είναι η τελική έκφραση
- Στις συντεταγμένες από το 01 πάμε στο 11 και μετά στο 10 (μόνο ένα ψηφίο επιτρέπεται να αλλάζει)
- Το πλήθος των άσπων στην ομάδα πρέπει να είναι δύναμη του 2
- Από κάθε ομάδα προκύπτει μια λογική έκφραση
- Ο συνδυασμός των εκφράσεων γίνεται με την πράξη OR
- Σε κάθε ομάδα κρατάμε μόνο τις τιμές που η αντίστοιχη συντεταγμένη παραμένει σταθερή

Άλγεβρα Boole

Πλήρες παράδειγμα απλοποίησης

Βήμα 1 - Σχεδίαση πίνακα αληθείας

Είσοδοι			Έξοδος (F)
A	B	C	
0	0	0	1
0	0	1	0
0	1	0	1
0	1	1	0
1	0	0	1
1	0	1	0
1	1	0	1
1	1	1	1

Βήμα 4 - Ομαδοποίηση

	AB			
C	00	01	11	10
0	1	1	1	1
1			1	

Βήμα 2 – Λογική έκφραση

$$F = \bar{A}\bar{B}\bar{C} + \bar{A}B\bar{C} + A\bar{B}\bar{C} + AB\bar{C} + ABC$$

Βήμα 3 – Πίνακας Karnaugh

	AB			
C	00	01	11	10
0	1	1	1	1
1			1	

Βήμα 5 – Εξαγωγή λογικής έκφρασης

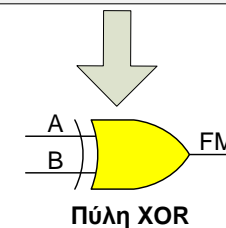
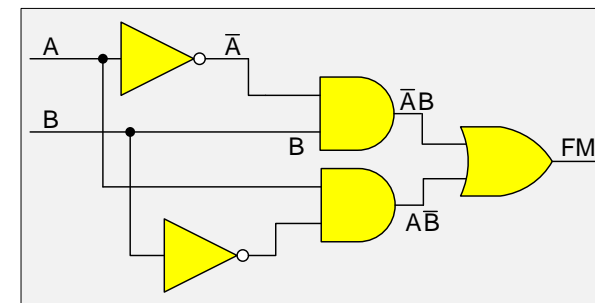
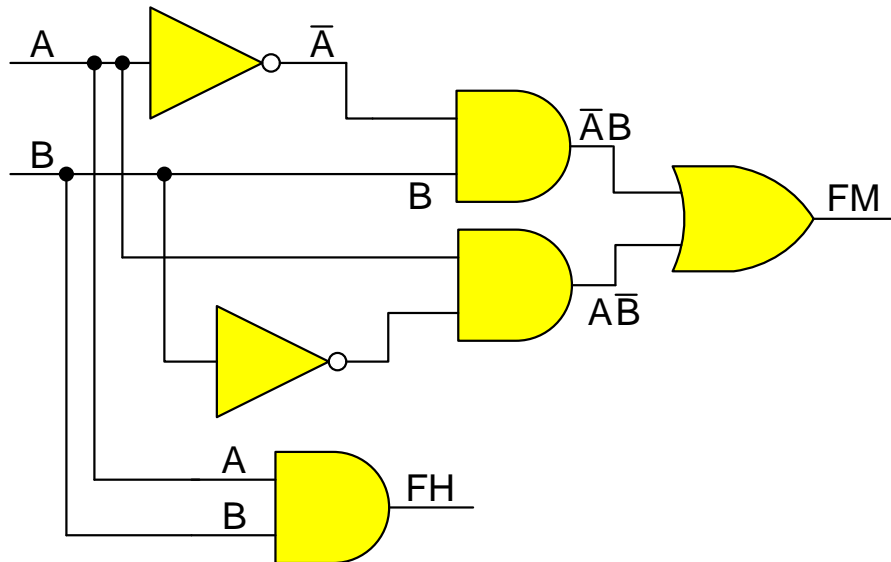
$$F = \bar{C} + ABC$$

Εφαρμογή – Σχεδίαση ψηφιακού κυκλώματος

Κύκλωμα ελέγχου ροής αέρα στον υπολογιστή (1)

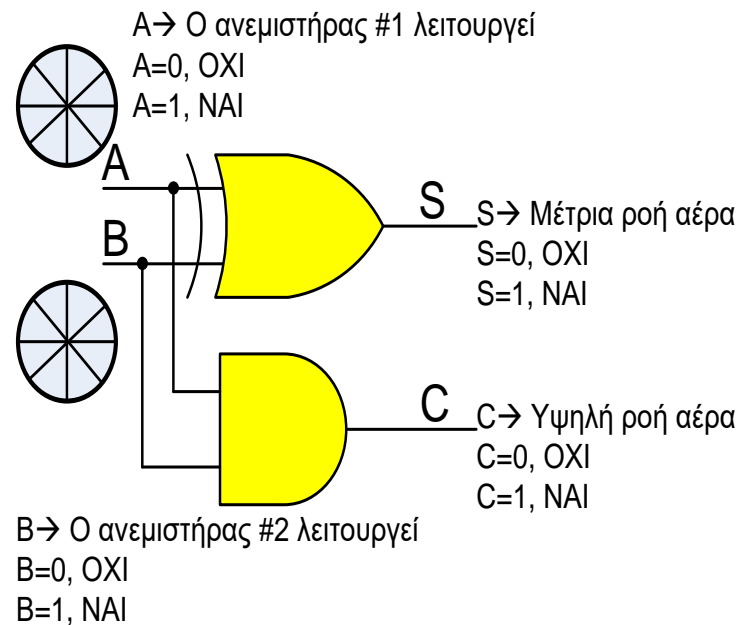
Κατάσταση ροής αέρα			
Είσοδος		Έξοδος	
Κατάσταση ανεμιστήρα #1 (A)	Κατάσταση ανεμιστήρα #2 (B)	Μέτρια ροή αέρα (FM)	Υψηλή ροή αέρα (FH)
0	0	0	0
0	1	1	0
1	0	1	0
1	1	0	1

Εφαρμογή – Σχεδίαση ψηφιακού κυκλώματος

Κύκλωμα ελέγχου ροής αέρα στον υπολογιστή (2)

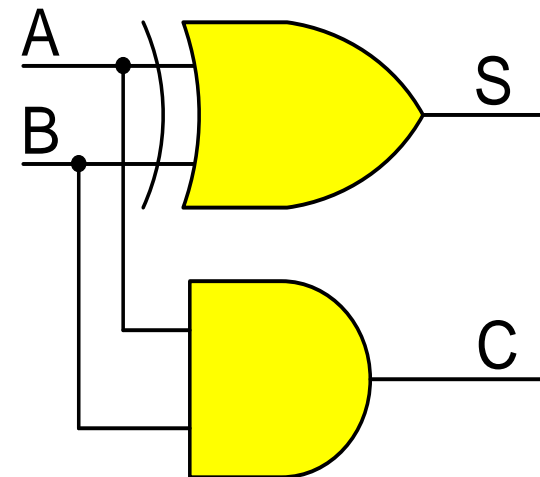
Κατάσταση ροής αέρα			
Είσοδος		Έξοδος	
Κατάσταση ανεμιστήρα #1 (A)	Κατάσταση ανεμιστήρα #2 (B)	Μέτρια ροή αέρα (FM)	Υψηλή ροή αέρα (FH)
0	0	0	0
0	1	1	0
1	0	1	0
1	1	0	1

Εφαρμογή – Σχεδίαση ψηφιακού κυκλώματος

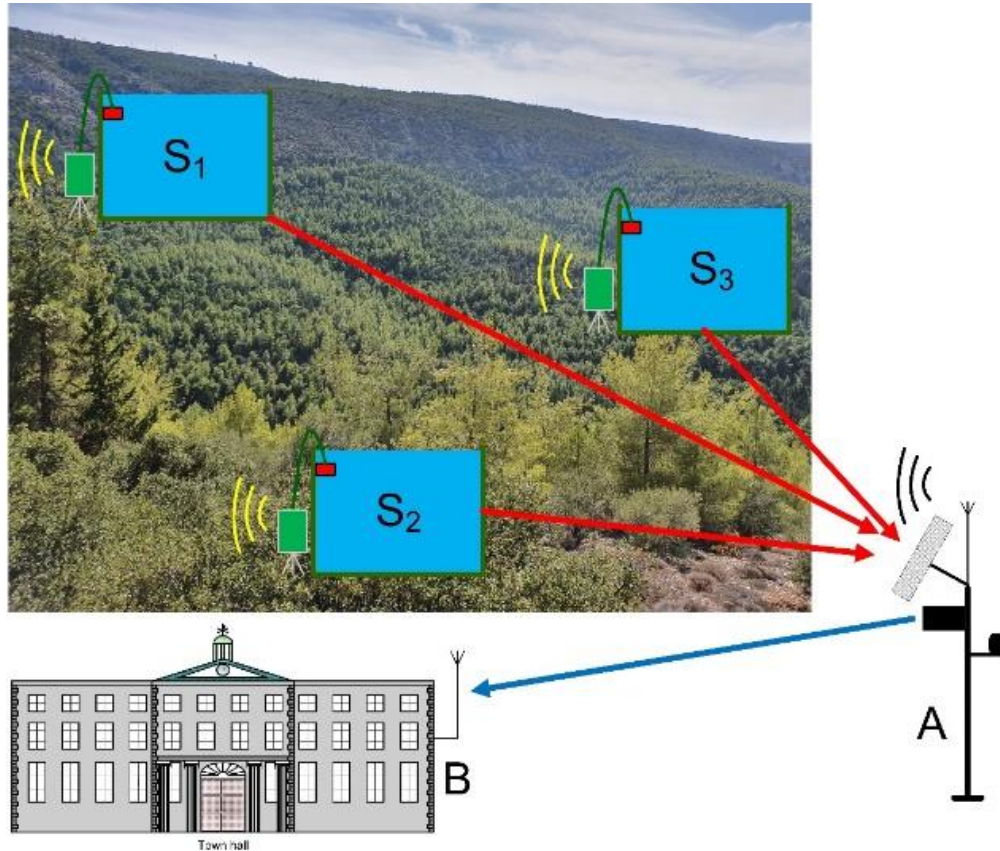
Κύκλωμα αριθμητικής πρόσθεσης (ημιαθροιστής)

Μας ενδιαφέρει πότε η έξοδος είναι 1			
Είσοδος		Έξοδος	
A	B	S	C
0	0	0	0
0	1	1	0
1	0	1	0
1	1	0	1

Εφαρμογή – Σχεδίαση ψηφιακού κυκλώματος

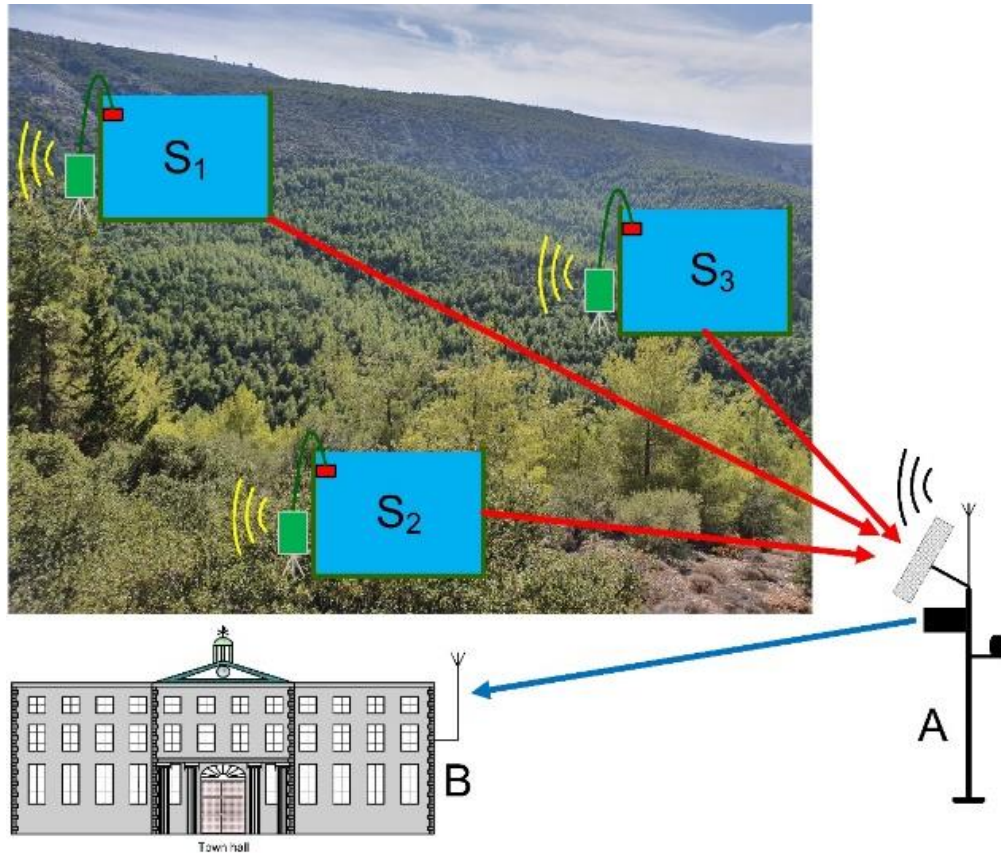
Έλεγχος στάθμης σε δεξαμενές νερού (1)

- Δάσος του Υμηττού → τρεις δεξαμενές νερού
- Κάθε δεξαμενή → διαθέτει ασύρματο αισθητήρα στάθμης νερού
- Ενδείξεις (ενεργοποίηση)
LOW1 : έχει αδειάσει μόνο μια δεξαμενή
LOW2 : έχουν αδειάσει δύο δεξαμενές
EMPTY : έχουν αδειάσει όλες οι δεξαμενές
- Μετρήσεις δεξαμενών
Αισθητήρες στάθμης νερού (S1, S2, S3)

Εφαρμογή – Σχεδίαση ψηφιακού κυκλώματος

Έλεγχος στάθμης σε δεξαμενές νερού (2)

Έλεγχος στάθμης νερού					
S ₁	S ₂	S ₃	LOW1	LOW2	EMPTY
0	0	0	0	0	1
0	0	1	0	1	0
0	1	0	0	1	0
0	1	1	1	0	0
1	0	0	0	1	0
1	0	1	1	0	0
1	1	0	1	0	0
1	1	1	0	0	0

Εφαρμογή – Σχεδίαση ψηφιακού κυκλώματος

Έλεγχος στάθμης σε δεξαμενές νερού (3)

Έλεγχος στάθμης νερού					
S ₁	S ₂	S ₃	LOW1	LOW2	EMPTY
0	0	0	0	0	1
0	0	1	0	1	0
0	1	0	0	1	0
0	1	1	1	0	0
1	0	0	0	1	0
1	0	1	1	0	0
1	1	0	1	0	0
1	1	1	0	0	0

$$LOW1 = \bar{S}_1 S_2 S_3 + S_1 \bar{S}_2 S_3 + S_1 S_2 \bar{S}_3$$

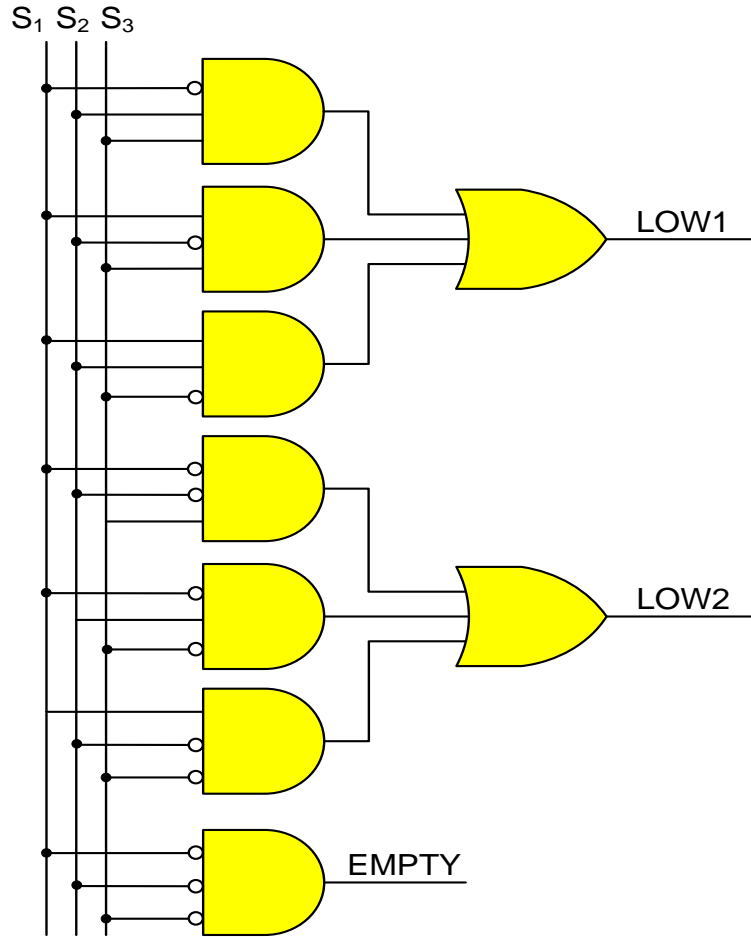
$$LOW2 = \bar{S}_1 \bar{S}_2 S_3 + \bar{S}_1 S_2 \bar{S}_3 + S_1 \bar{S}_2 \bar{S}_3$$

$$EMPTY = \bar{S}_1 \bar{S}_2 \bar{S}_3$$

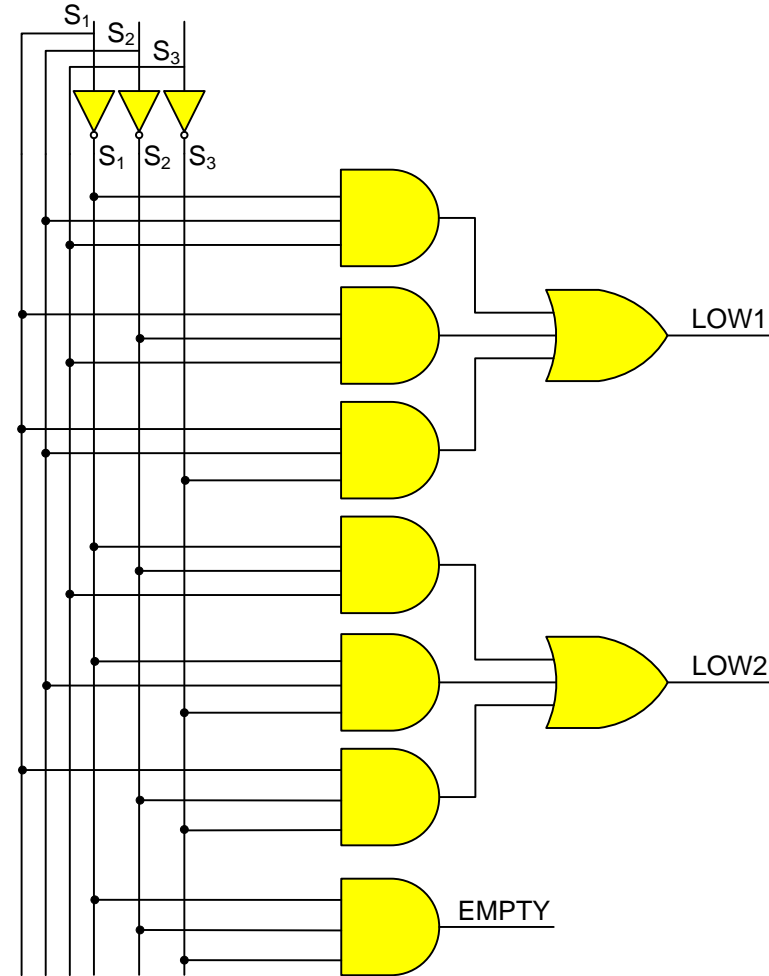

Εφαρμογή – Σχεδίαση ψηφιακού κυκλώματος

Έλεγχος στάθμης σε δεξαμενές νερού (4)

Αρχικό κύκλωμα

Βελτιωμένο κύκλωμα

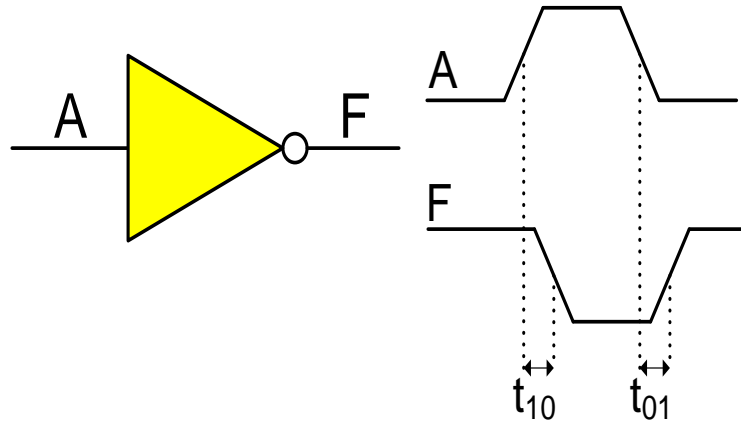

Υλοποίηση πραγματικών ψηφιακών κυκλωμάτων

Γενικά χαρακτηριστικά

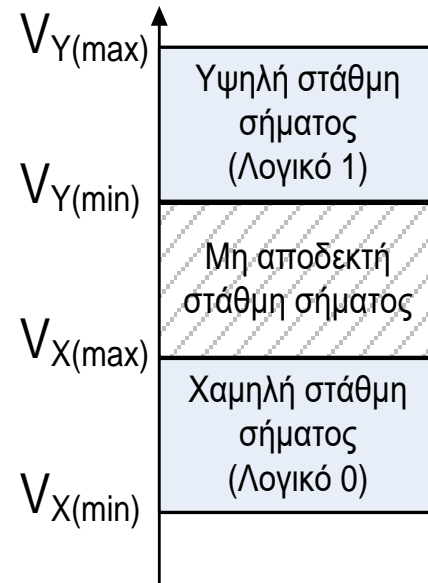
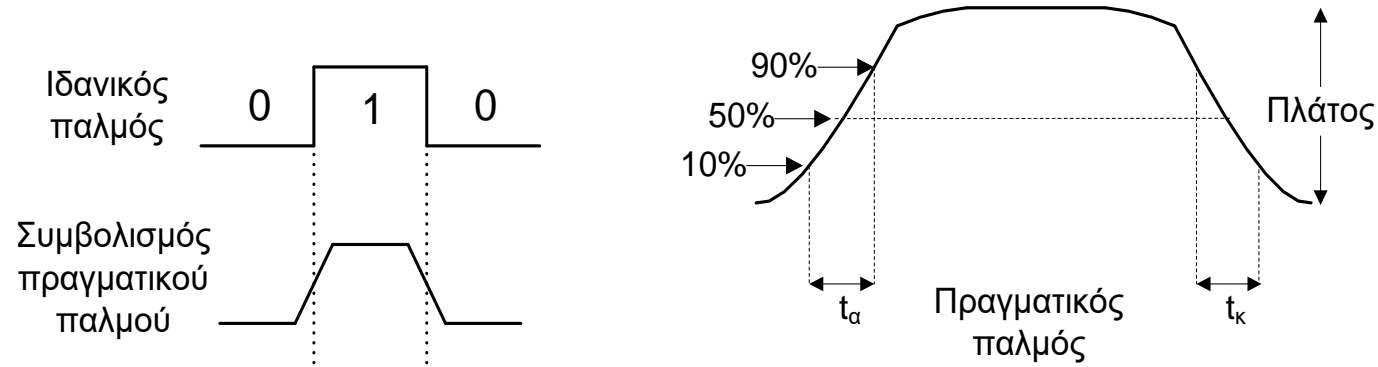
(α) χρονική απόκριση & καθυστέρηση διάδοσης

(β) κατανάλωση ενέργειας και δυνατότητα παροχής ρεύματος σε άλλες συνδεδεμένες διατάξεις

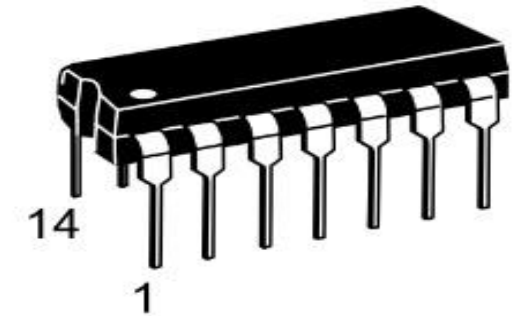
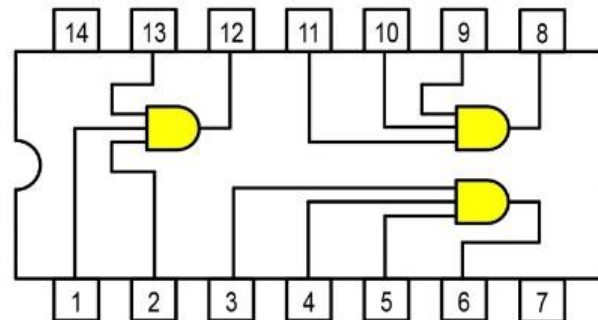
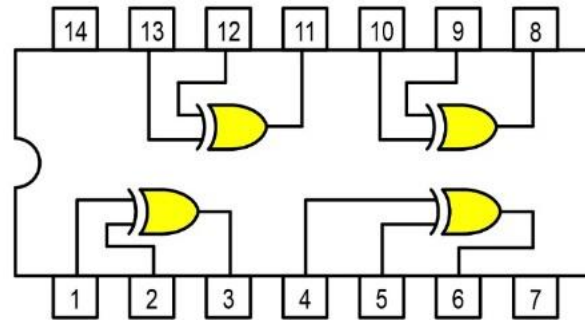
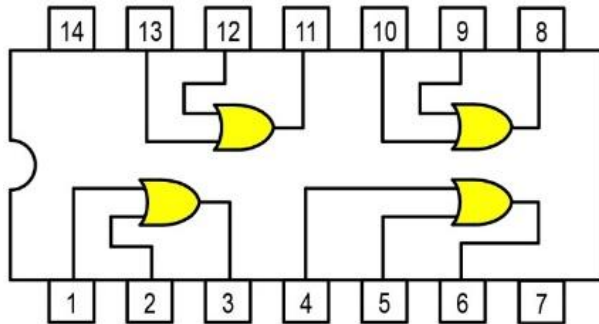
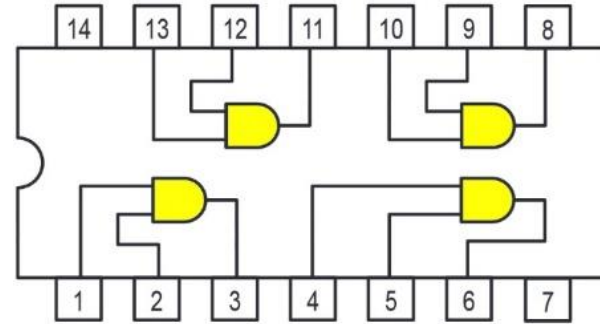
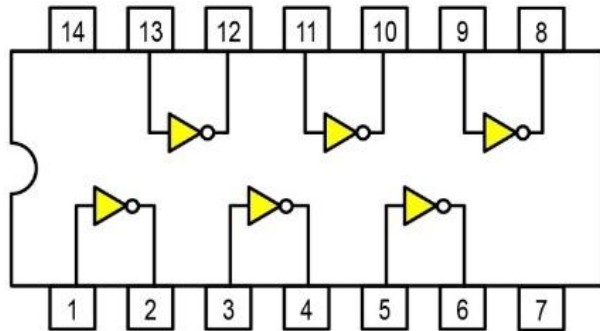
Υλοποίηση πραγματικών ψηφιακών κυκλωμάτων

Τα ψηφιακά σήματα στην πράξη

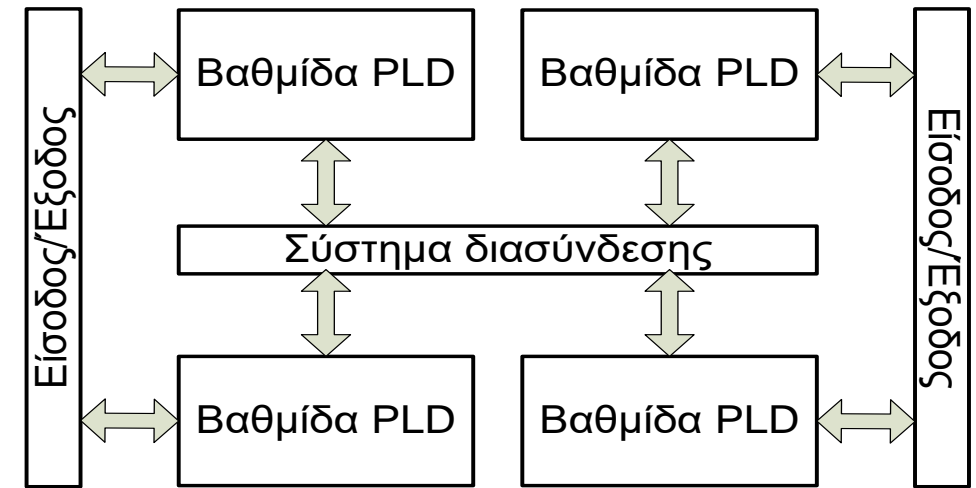
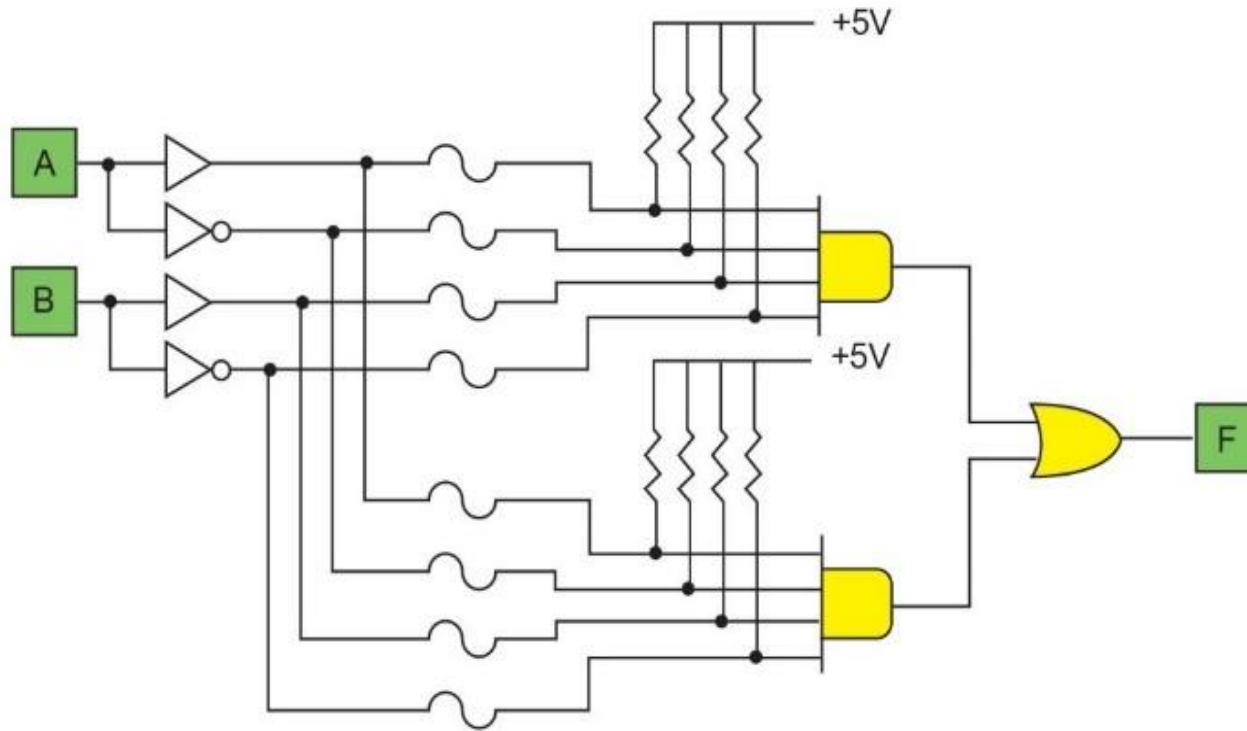
Υλοποίηση πραγματικών ψηφιακών κυκλωμάτων

Ψηφιακά ολοκληρωμένα κυκλώματα (TTL)

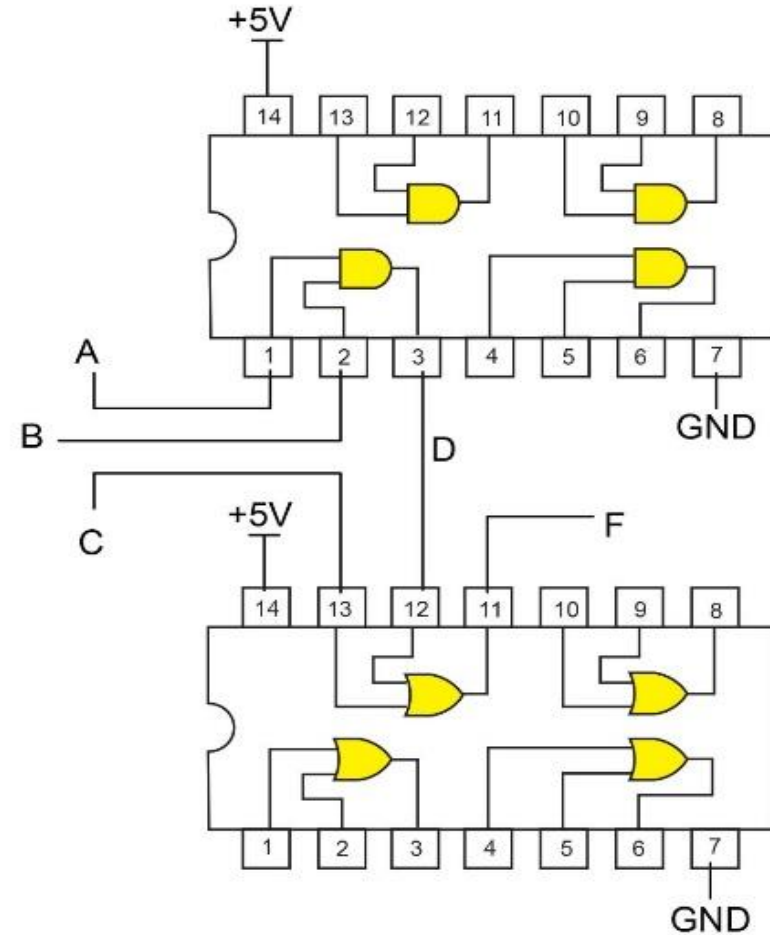
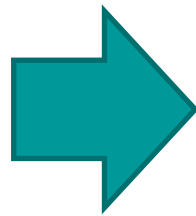
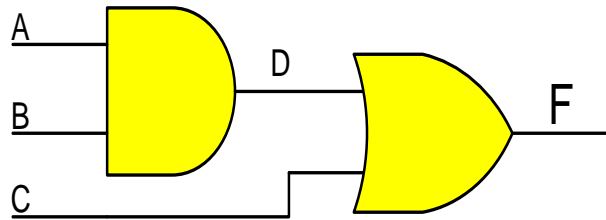
Υλοποίηση πραγματικών ψηφιακών κυκλωμάτων

Ψηφιακά ολοκληρωμένα κυκλώματα (PLD-CPLD)

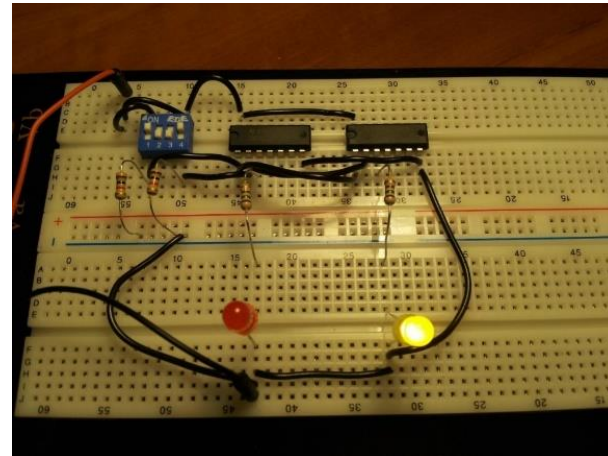
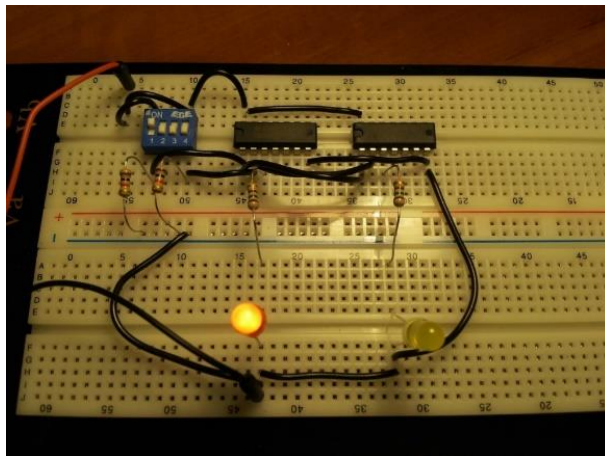
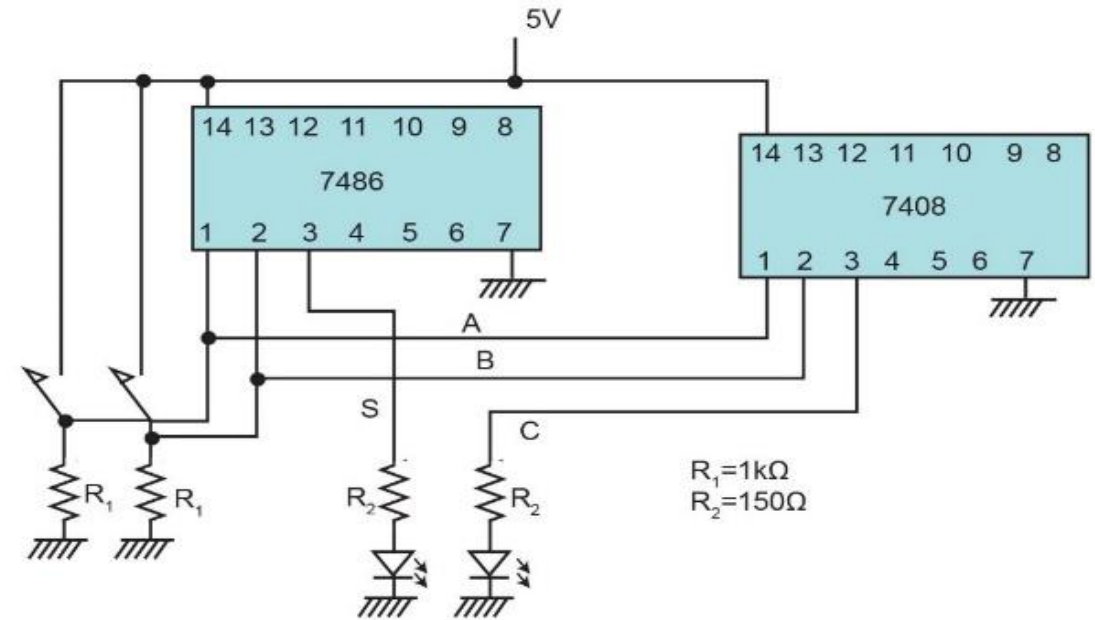
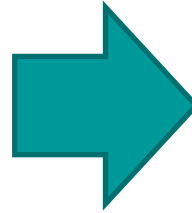
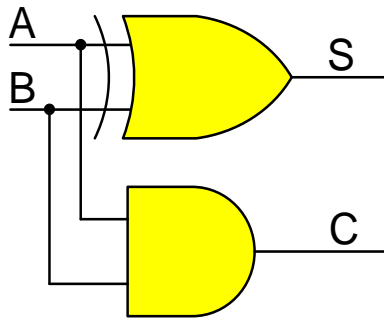
Υλοποίηση πραγματικών ψηφιακών κυκλωμάτων

Υλοποίηση ψηφιακών κυκλωμάτων με ολοκληρωμένα τύπου TTL (1)

Υλοποίηση πραγματικών ψηφιακών κυκλωμάτων

Υλοποίηση ψηφιακών κυκλωμάτων με ολοκληρωμένα τύπου TTL (2)

Πώς σχεδιάζονται σήμερα τα προηγμένα ψηφιακά κυκλώματα;

Προηγμένη σχεδίαση ψηφιακών κυκλωμάτων

Γλώσσες περιγραφής υλικού

Γνωστές γλώσσες τύπου HDL	
Γλώσσα τύπου HDL	Περιγραφή
AHDL	Γλώσσα κατασκευασμένη από την Altera
JHDL (Just-Another Hardware Description Language)	Γλώσσα για δημιουργία κυκλωμάτων με αντικειμενοστραφή προσέγγιση και συνεργασία με τη Java
MyHDL	Γλώσσα ανοιχτού κώδικα για τη μετάβαση από τη γνωστή Python σε επίπεδο υλικού
Verilog HDL	Χρησιμοποιεί προσέγγιση από διαφορετικό επίπεδο αφαίρεσης σε σχέση με τη VHDL. Επίσης, υποστηρίζει και αναλογικά κυκλώματα
VHDL (Very high speed integrated circuits-Hardware Description Language)	Χρησιμοποιείται στον προγραμματισμό ψηφιακών κυκλωμάτων και έχει τυποποιηθεί από τον οργανισμό IEEE

Πώς σχεδιάζονται σήμερα τα προηγμένα ψηφιακά κυκλώματα;

Προηγμένη σχεδίαση ψηφιακών κυκλωμάτων

Λογισμικό ανάπτυξης

- Γραφικός σχεδιασμός
- Σχεδιασμός με προγραμματισμό
- Σχεδιασμός υψηλού επιπέδου
- Σχεδιασμός κυματομορφών
- Παρεμβάσεις σε επίπεδο υλοποίησης
- Προσομοιωτής
- Αναλυτής χρόνου

Πώς σχεδιάζονται σήμερα τα προηγμένα ψηφιακά κυκλώματα;

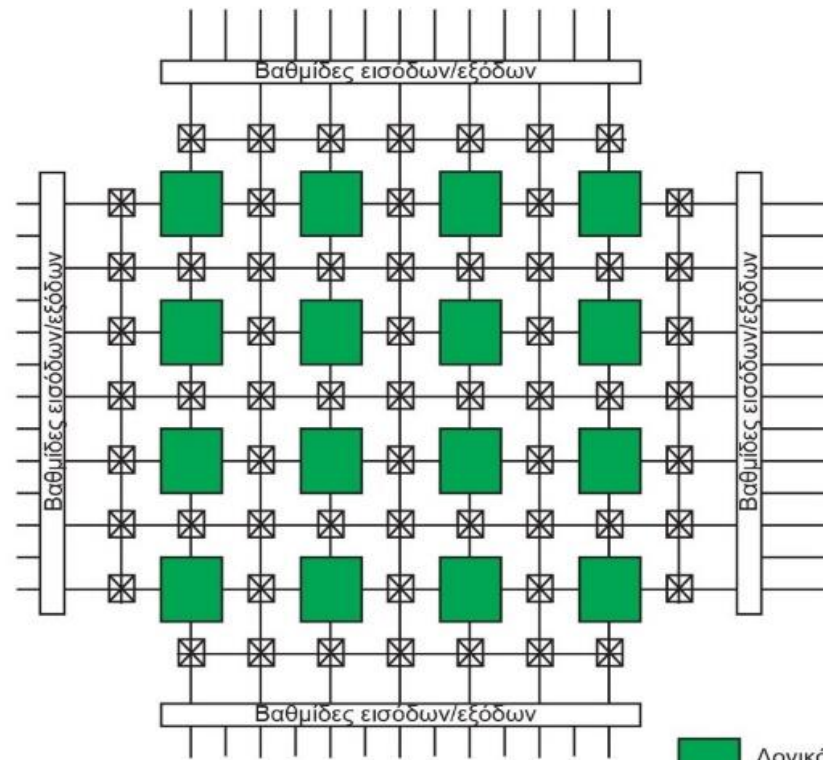
Επαναπρογραμματιζόμενες ψηφιακές διατάξεις (FPGA) (1)

Field Programmable Gate Arrays

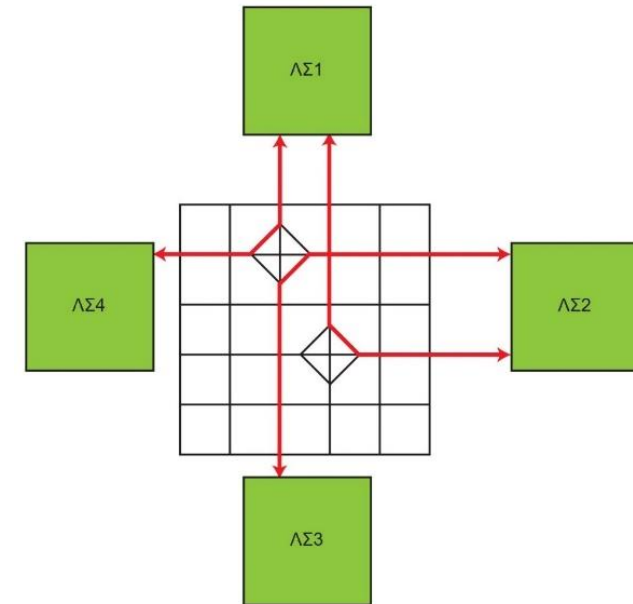
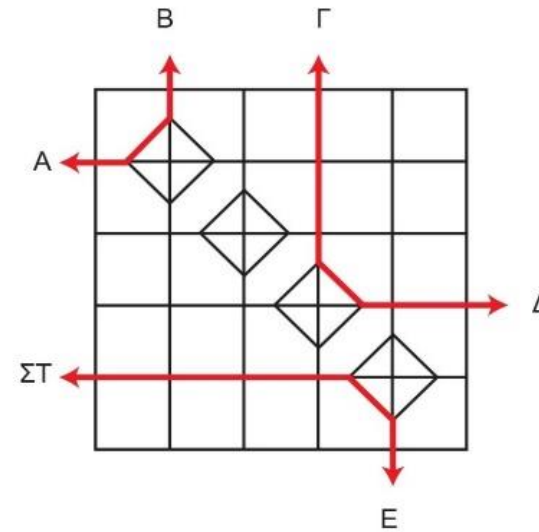
- Παρουσιάζουν **υψηλές επιδόσεις** όταν χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση συγκεκριμένης εφαρμογής (βέλτιστο κύκλωμα)
- Προσφέρουν δυνατότητα **παράλληλης υλοποίησης** αλγορίθμων και κυκλωμάτων απευθείας στο υλικό
- Παρουσιάζουν **προσαρμοστικότητα σε πραγματικό χρόνο**, με τα στοιχεία τους να μπορούν να επαναπρογραμματιστούν κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του κυκλώματος (εκτέλεση προσαρμοσμένων λειτουργιών)
- Συνδυάζουν σχετικά **χαμηλό κόστος** με τον **μικρό όγκο** (της διάταξης)

Πώς σχεδιάζονται σήμερα τα προηγμένα ψηφιακά κυκλώματα; Επαναπρογραμματιζόμενες ψηφιακές διατάξεις (FPGA) (2) Field Programmable Gate Arrays

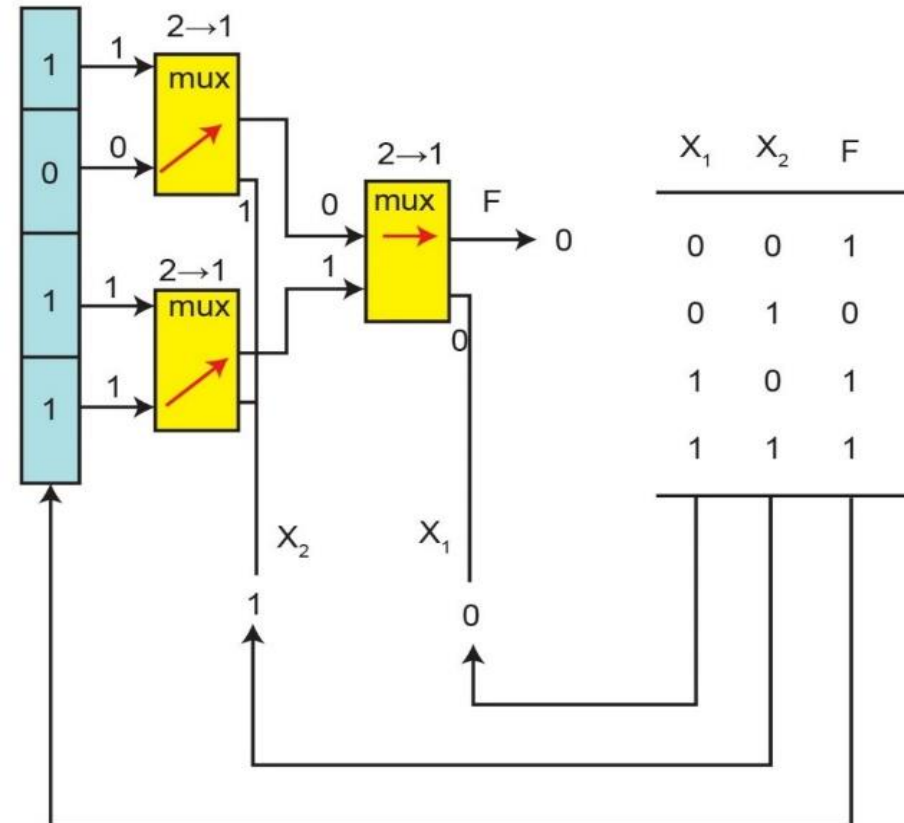
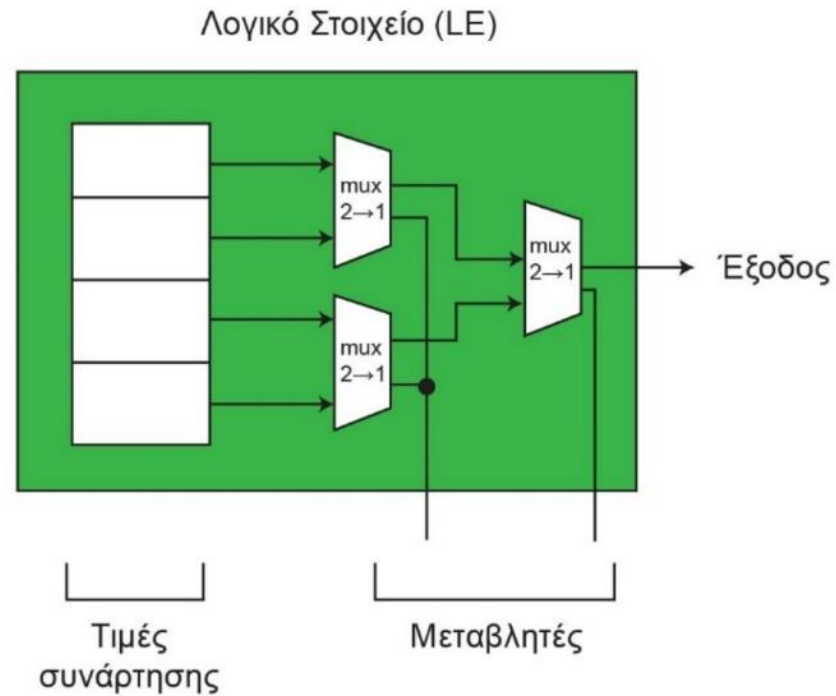

- Λογικό Στοιχείο (Logic Element)
- Προγραμματιζόμενος Διακόπτης (Programmable Switch)

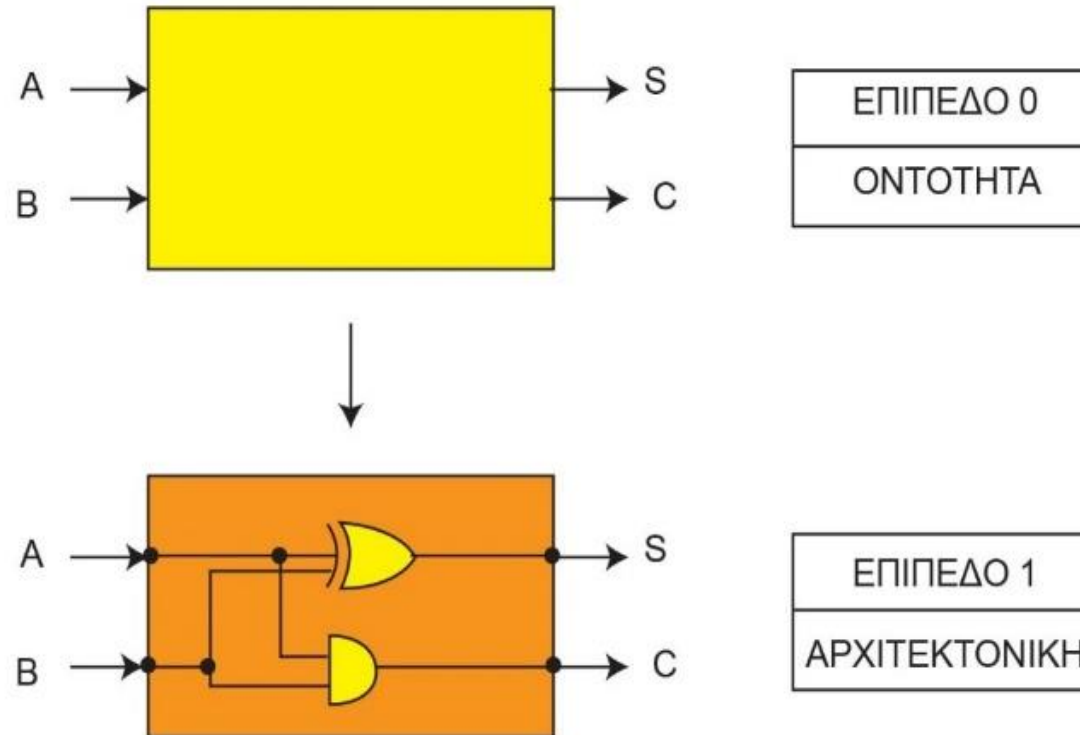

Πώς σχεδιάζονται σήμερα τα προηγμένα ψηφιακά κυκλώματα; Επαναπρογραμματιζόμενες ψηφιακές διατάξεις (FPGA) (3)

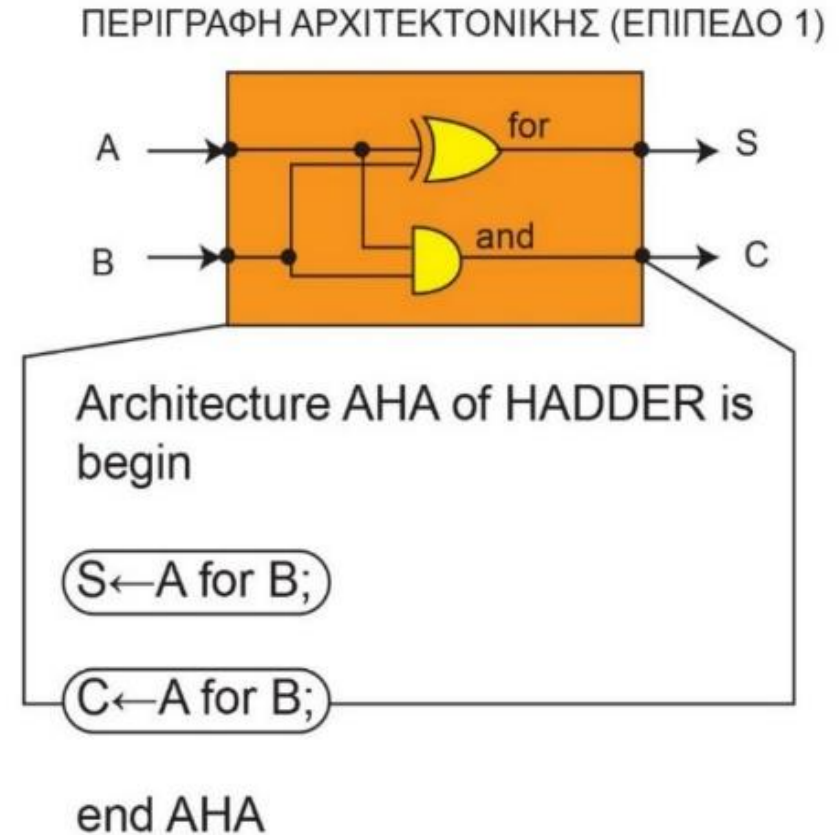
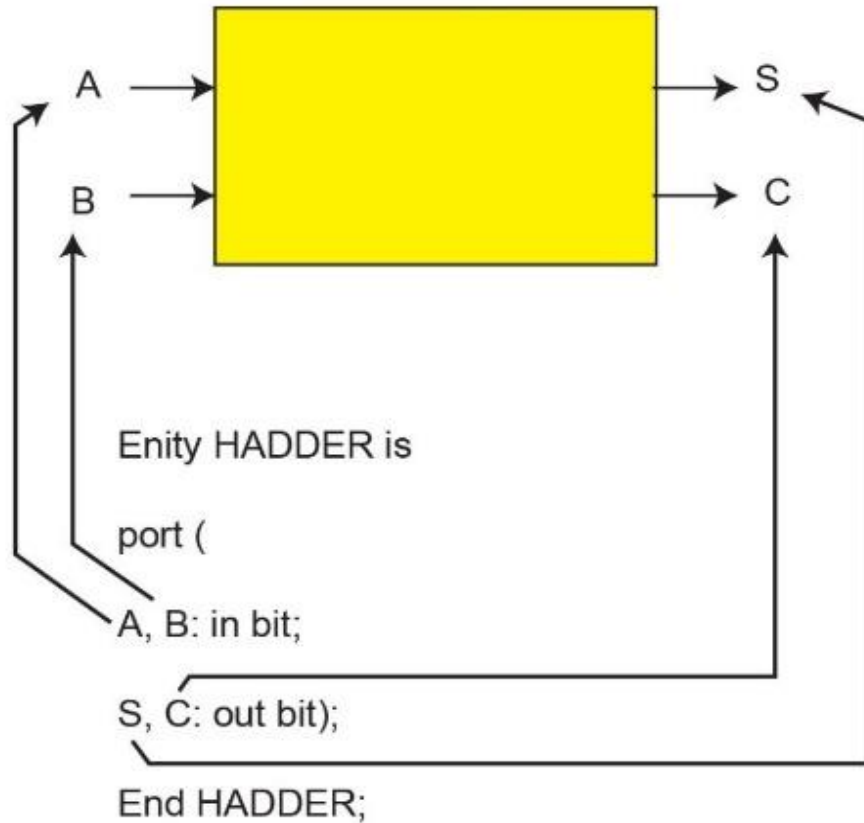
Το Λογικό Στοιχείο (ΛΣ)

Πώς σχεδιάζονται σήμερα τα προηγμένα ψηφιακά κυκλώματα; Επαναπρογραμματιζόμενες ψηφιακές διατάξεις (FPGA) (4) Η γλώσσα VHDL

Πώς σχεδιάζονται σήμερα τα προηγμένα ψηφιακά κυκλώματα; Επαναπρογραμματιζόμενες ψηφιακές διατάξεις (FPGA) (5) Η γλώσσα VHDL

Ολοκλήρωση κεφαλαίου
Δείτε τις ασκήσεις από το βιβλίο

